

Lausunto
Helsinki 29.5.2007

Opetusministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTELMÄN ARVIOINTI JA TEKIJÄNOIKEUSLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

Viitaten opetusministeriön lausuntopyyntöön 1.3.2007 Dnro 4/670/2007, haluaa Aikakauslehtien Liitto kiittää mahdollisuudesta antaa asiassa lausunto. Viestinnän Keskusliitto on antanut asiassa oman lausunnon, jonka näkökohtiin liittomme luonnollisesti yhtyy täysin. Haluamme kuitenkin Aikakauslehtien Liittona korostaa kannaltamme tiettyjä seikkoja.

Työsuhdetekijänoikeus

Nopeasti kehittyvässä viestintäympäristössä tekijänoikeuksien hankintaa on yksinkertaistettava. Kustantajien on voitava luottaa siihen, että he saavat kaikki toimintaansa varten tarvitsemansa tekijänoikeudet selkeällä ja yksinkertaisella tavalla – tarjoamalla työsuhteista työtä.

Kustantajat tuottavat ja välittävät korkealaatuista sisältöä eri jakelukanavia hyödyntäen. Kustantajien hyvät toimitus-, markkinointi- ja jakelutaidot ovat linkki luovan työn tekijöiden ja kuluttajien välillä. Palvellakseen asiakkaitaan kustantajien on tehtävä huomattavia investointeja epävarmasta markkinatilanteesta huolimatta. Kuten minkä tahansa muunkin liiketoiminnan harjoittajien, kustantajien on voitava käyttää sitä aineistoa, josta he ovat maksaneet.

On elintärkeää, että kustantajilla on varmuus oikeudestaan käyttää monin eri tavoin ja uudelleen työntekijöidensä luomaa aineistoa kaikilla kustantajan liiketoimintatavoilla. Kustantajilla tulee olla myös edelleenluovutus- ja muuttamisoikeus tekijöiden moraalisia oikeuksia kunnioittaen. Tämä edellyttää lain 28§:n olettamäsäännöksen poistamista.

Kustantajilla tulee olla täydet taloudelliset tekijänoikeudet työsuhteessa luotuihin teoksiin. Tekijänoikeuslakiin tulee lisätä säännös, jonka mukaan työsuhteessa luodun teoksen taloudelliset tekijänoikeudet siirtyvät työnantajalle, jollei toisin sovita.

Tekijänoikeusasioiden sijainti valtionhallinnossa

Aikakauslehtien Liitto on yhdessä muiden järjestöjen ja suurimpien viestintäyhtiöiden kanssa allekirjoittanut vetoimuksen, jossa esitetään tekijänoikeusasioiden siirtämistä opetusministeriöstä työ- ja

elinkeinoministeriöön. Perusteluna on se, että tekijänoikeudessa on kysymys enemmän elinkeinopolitiikasta kuin kulttuuripolitiikasta.

Pidämme välttämättömänä, että hallitusohjelmassa mainittu selvitys siirron toteuttamisesta tehdään pikaisesti ja että siirto myös toteutetaan mahdollisimman nopeasti.

Tämän lausunnon kohteena on tekijänoikeusjärjestelmän arviointi ja tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen. Pidämme välttämättömänä, että johtopäätökset lausuntojen perusteella tehdään uudessa työ- ja elinkeinoministeriössä, jotta arviointiin ja kehittämiseen saadaan elinkeinopoliittisesti perusteltu ratkaisu.

Vastuuministeriöstä riippumatta on välttämätöntä, että etujärjestöt otetaan riittävän varhaisessa vaiheessa ja aktiivisesti mukaan lainmuutosten valmistelutyöhön. On käsittämätöntä, että viime aikoina isotkin lakimuutokset (esim. lainauskorvaukset) on toteutettu ilman, että esim. kustantajajärjestöt olisivat olleet millään tavalla osallisina valmistelutyössä. Pidämme perusteltuna tekijänoikeuslainsäädännön uudistamista osittaisuudistuksina, jolloin valmistelutyö tulee tehdä kutakin osaa käsittelevässä työryhmässä tai vastaavassa elimessä.

Sopimuslisenssijärjestelmät

Vuonna 2005 toteutettu tekijänoikeuslainsäädännön muutos lisäsi sopimuslisenssien määrää. Aikakauslehtikustantajien kannalta olennaisia uusia säännöksiä ovat tekijänoikeuslain 13a§, 14§ ja 16d§. Kopiosto ry:n puitteissa on näitä uusia sopimuslisenssialueita kartoitettu kolmessa eri työryhmässä. Kustantajat ovat päätyneet lähes kaikkien uusien sopimuslisenssialueiden osalta kielteiseen tai erittäin rajoitettuun ratkaisuun. Syynä on se, että sopimuslisenssijärjestelmä saattaisi vaarantaa toteutuessaan kustantajien liiketoiminnan harjoittamista.

Kustantajilla on halu ja keinot hallinnoida itse teosten digitaalista kopiointia ja välittämistä yleisölle. Lisensiointi tapahtuu kustantajan omaa harkintavaltaa käyttäen sovittavassa laajuudessa ja kustantajien määrittämiä käyttöehtoja noudattaen.

Muistiossa mainituista uusista sopimuslisenssisäännöksistä sisäistä tiedotuskäyttöä koskeva 13a § olisi syytä kumota. Opetuskäyttöä (14 §) ja kirjastojen, arkistojen ja museoiden kokoelmien käyttöä (16d §) koskevista sopimuslisensseistä tulisi poistaa yleisölle välittäminen. Vastustamme myös muistiossa esitettyä ”yleistä sopimuslisenssiä”, joka laajentaisi nykyisten sopimuslisenssien käyttöalaa.

Verkkoaineistot

Verkkoaineistot voidaan periaatteessa jakaa kahteen osaan: avoimet verkkoaineistot ja salasanaa tai rekisteröitymistä vaativat ”suljetut” aineistot. Viimeksi mainittujen käyttö tapahtuu kulloistenkin, oikeudenhaltijoiden

määrittämien käyttöehtojen mukaisesti. Tekijänoikeudellisesti erityisesti avoimiin aineistoihin liittyy ongelmia. Vaikka ne tarjotaan avoimina, niitä ei voi vapaasti kopioida eikä saattaa yleisön saataviin. Avoimiakin aineistoja on kohdeltava tekijänoikeuden normaalien periaatteiden mukaisesti eli nämäkin aineistot nauttivat tekijänoikeussuojaa.

Linkityksen osalta haluamme todeta, että avointen aineistojen etusivulle vievät linkit ovat hyväksyttäviä. Korostamme, että linkin tulee johtaa verkkokävijä alkuperäisteokseen eli alkuperäisen kustantajan sivuille, josta itse aineiston luku voi tapahtua. Mahdollisesta muunlaisesta linkityksestä tulee ehdottomasti sopia tekijänoikeuden haltijan kanssa.

Hakukoneita koskevaa erityissäätelyä emme pidä tässä vaiheessa tarpeellisena.

Aidatut puutarhat

Keskustelumuiotiossa on tuotu esiin varsin epämääräinen ja selkiintymätön ajatus alueista, joilla tekijänoikeussuojattujen aineistojen käyttö sallittaisiin vapaasti. Nämä vapaat käyttöalueet olisivat lakiin perustumattomia. Aikakauslehtien Liitto vastustaa ehdottomasti tällaisen järjestelyn mahdollista jatkokehittelyä. Vapaa käyttö vaarantaa kustantajien liitetoimintamallien toteutumisen.

Yhteistyöterveisin

Aikakauslehtien Liitto r.y.

Matti Ahtomies
toimitusjohtaja